

T a n n e r lausui: Siitä lähtien kun Suomi joutui ottaan neljä vuotta takaperin, meillä on ollut monta puoluepuoleiston kokousta. Ne ovat kaikki olleet erinomaisen mieluisia tilaisuuksia. Täällä on hyvin ymmärretty toisiamme, oltu yksimielisiä ja samalla luotu se politiikka, jota Suomi on julkisuudessa harjoittanut. Tässä tilaisuudessa näkyy kuitenkin asia olevan toisin. Täällä on ryhdytty penkomaan vanhoja tapauksia, syyttelemään toisiaan ja kaikki tämä keskellä sotaa. Minusta se on ennenkuulumatonta, että keskellä sotaa ryhdytään hajoittamaan mielipiteitä ja hajottamaan yhteistä rintamaamme. Katsottakoon jälkeinpäin, onko joku asia oikein hoidettu tai ei. Minä luulen, että tällä hetkellä emme sitä edes pysty tekemään. Se on historian asia. Olot ovat olleet niin monimutkaisia, niin vaikeita, että kannanotot eivät suinkaan ole olleet helppoja.

Keskustelussa on paljon kohdistettu huomiota minun persoonaani. Sehän on kovin imartelevaa. Olen kyllä huomannut, että tässä maassa pannaan minun kontolleni melkein kaikki, mitä tapahtuu. (Välihuuto: kaikki pahe) Hyväkkin toisinaan. - Minä pyydän huomauttaa, että minä en ole hallitus. Olen vain yksi jäsen. En hoida ulkopoliittikkaa. Hoidan maamme finansseja. Tosin koetan vaikuttaa muidenkin asiain menoon niin paljon kuin voimani riittävät ja usein olen onnistunutkin. Mutta olen siitä huolimatta valmis ottamaan vastuun kaikesta siitä, mitä hallitus on tehnyt. Se on jokaisen hallituksen jäsenen velvollisuus. Jos ei hallituksen jäsen kanna vastuuta, on hänen velvollisuutensa astua ulos hallituksesta. Siis otan vastuun.

Minä ihmettelen niitä, jotka eivät ota vastuuta. Keto on ollut puoluetoimikunnan jäsen koko ajan, mutta hän ei ole ottanut näitä kysymyksiä esille kertaakaan ennenkuin kuukausi takaperin, teidän ehdotuksia, miten asiat olisi hoidettava. Hän on esittänyt valituksia siitä, ettei keskustella politiikasta yleensä. Hänen asiansa on herättää keskustelua, jos hänellä on jotakin sanottavaa. Kuukausi, puolitoista takaperin Keto esiintyi puoluetoimikunnassa kirjallisella lausunnolla, jonka sisältö oli sama, jota hän nyt esittää, että hallitus on vaihdettava. Siihen ei kuitenkaan kukaan tarttunut. Pekkala, joka on toinen syytöspuheen pitäjä, on istunut hallituksessa viime vuoden kevääseen saakka. Joka tapauksessa Pekkala oli silloin mukana, kun nykyinen sota alkoi. Hänen on myös velvollisuus ottaa vastuun Vastalauseet eivät pyhitä mitään. Ei sellaisilla paperilipulla selvitä. Nyt hänellä on esitettävänä pitkä lista siitä, mitä kaikkea on tapahtunut. Mahdollisesti on virheitä tapahtunut. Kuka sitä voi kieltää. Vielä uudistan, että sellaisissa oloissa, missä me nyt elämme, ei kukaan voi vannonaa olevansa oikealla tiellä. Politikon on valittavista mahdollisuuksista kuitenkin tultava johonkin ehdotukseen näiden, siihen tulokseen, että

se on ainoa teli, jota on kuljettava. Näin on kuljettu ja ollaan siinä missä ollaan. On huonon luonteen merkki, että ollaan tyytyväisiä oloihin niin kauan kun kaikki käy hyvin, mutta kun ensimmäinen vastoinkäyminen tulee, sitten herätetään syytösten tulva ja ruvetaan etsimään syntipukkeja.

Minun on mahdoton käydä kaikkia yksityiskohtia lävitse, joissa on esitetty eriäviä näkökantoja ja löydetty virheitä. Ottaisin ensinnä sen asian, josta Lanto sanoi. Lanto sanoi, että meidät on johdettu pitkään sotaan ja jos oikein ymmärsin, katsoi hän, että se on virhe. En ole varma, että se on ollut virhe. Olisi voinut käydä toisinkin, ellemmme olisi ottaneet Karjalaa takaisin. Saksa olisi ehkä tullut tänne ja hyökännyt tätä kautta Neuvostoliittoon. Silloin olisi meidän maamme ollut taistelutantereena kaksi vuotta. Minä luulen, että se olisi aivan automaattisesti tapahtunut. Saksa tarvitsi tätä rintamaa. Se oli voimissaan. Meidän vastustuksemme ei olisi auttanut ja Neuvostoliitto olisi sekaantunut taisteluun. Olen siinä luulossa, että on ollut onnellisin ja vähimmin maksava tie, että ensi töiksemme heitimme venäläiset ulos maasta ja saimme taistelun siirtymään ulkopuolelle rajojemme. Tietysti voidaan olla toistakin kysytystä ja kyllähän sitä on kuulunutkin. Mitä sen jälkeen on tapahtunut, se on pitkä historia. On tarpeetonta tässä yhteydessä kiinnittää huomiota moniin seikkoihin, joita on tapahtunut. En minä lähde puolustamaan Wittingin ulkopoliittikkaa. Hän oli kömpelö ja hän oli sekava ja hän oli liian Saksan vaikutusvallan lainen. Hänestä oli kuitenkin jokseenkin mahdotonta vapautua. Minä kyllä ensimmäisestä päivästä alkaen sanoin, että emme tämän ulkonäköterin avulla pääse eteenpäin, mutta ei yhden miehen puhe siinä merkinnyt.

Muista seikoista en halua jatkaa keskustelua, mutta rauhan mahdollisuuksista on joku sana sanottava. Täällä Keto pitkässä puheenvuorossaan, jonka olen ainakin kolme kertaa aikaisemmin kuullut ja jota hän on Helsingissä monessa järjestössä käynyt puhumassa, toi esiin kaksi tapausta. Minulle on molemmat selvillä, minkälaisia ne ovat olleet. Ensimmäinen oli silloin, kun viime vuoden marraskuun alussa eräs vähän tunnettu Neuvostoliiton palveluksessa oleva henkilö käärti Sosialidemokratenin päätoimittajan Rikhard Lidströmin puoleen puhuen Suomen rauhan mahdollisuuksista. Tämä aloite oli sillä tavalla tehty ja senmoista tietä käytetty, että sitä tietä ei päästy eteenpäin. Sitä markittiin kyllä moneen kertaan, mutta emme voineet sitä käyttää. Luulen, että silloin olisi ollut myös sellainen ajankohta, ettemme olisi voineet irtautua sodasta. Toinen oli se, josta on ollut enemmän puhetta ja jonka minäkin yksityiskohtia myöten edellä selostin, nim. Yhdysvaltain hyvien palvelusten tarjous maaliskuussa. Alkupuheenvuorossani mainitsin, millä tavalla asia kehittyi. Mutta, hyvät toverit, ennenkuin rauhaan mennään ja ennenkuin keskusteluun voidaan ollenkaan lähteä, täytyy eidän tietää, millä ehdoilla rahha saadaan. Ei kai täällä ole yhtään ainoaaa,

Joka olisi valmis ottamaan millaisen rauhan tahansa. Olen ihan vakuum-
tettu siitä. Mutta jos me antaudumme keskusteluun ja se tulee aina
julkisuuteen, niin me heitämme yhden ankkurin, nim. sen, missä nyt
olemme. Silloin olemme Neuvostoliiton armoilla. Näinollen täytyy rauhan
tekoa hoitaa seuraavalla tavalla: Ensinnäkään siitä ei saa puhua
julkisesti. Sehän osoittaa, että me olemme kipeästi rauhan tarpeessa.
Sehän heikentää meän asemaa. Toiseksi se on hoidettava mahdollisimman
hiljaa. Mainitsen esimerkin talvisodan päättymisestä. Oli oikeastaan
2-3 miestä, jotka sen hoitivat loppuun. Siitä ei ollut edes hallituk-
sessa eikä ulkoasiainvaliokunnassa keskustelua, koska siellä oli vas-
tustajia. Se täytyi hoitaa jokseenkin valmiiksi ensin. Näin olisi
tehtävä myöskin tällä kertaa ja vielä paljon suuremmalla syyllä. Se on
hoidettava niin hiljaa ja niin taidolla, ettei siitä maailmalla mitään
puhuta. Mutta ennenkuin siihen mennään, niin olisi meidän saatava
tietää ehdot pääasiassa. Asiaa ei saisi pilata turhalla ihlöityksellä.
Siinä suhteessa on kolmosten liikkeelläolo tehnyt huonon palveluksen.
Minun tekisi mieli vetää sitä, niinkuin Alanko teki, ajankohtaan
talvisodan päättymisen jälkeen, jolloin kuutoset hyökkäsivät. Nyt
ovat kolmoset liikkeellä.

Tällä on keskustelu pääasiassa kulkenut menneissä asioissa.
Oisi ollut paljon tärkeämpää katsoa, minkälainen tilanne nyt on ja mitä
voimme tehdä. Minun alkulausunnossani oli jonkinlainen ehdotuksen
tapainen ja pidän sen edelleenkin ainoana mahdollisena. Tätä vastaan
on Keto ehdottanut toisen ajatuksen ja samalla myös päätöslauselmaan
lisäyksen hallituksen vaihdoksesta. Siinä on päätös hallituksen
vaihdos. En minä ymmärrä ihmisiä, jotka voivat ruveta vaatimaan täm-
mästä keskellä sotaa ja varsinkin kun sama vaatimus on pitkän aikaa
esitetty Moskovon radiossa. Kuvitelkaa, että jossakin muussa sotaa käyväs-
sä keskellä sotaa joku tekisi tällaisen ehdotuksen. Jos Moskovassa
joku tekisi sellaisen niin se mies ammuttaisiin.

Mitä tuohon Kedon lisäykseen tulee, niin pidän aivan mahdottomana
puhua päätöslauselmassa mitään hallituksen vaihdoksesta. Sillä teki-
simme suuren karhunpalveluksen itsellemme. Mutta ei ole paikallaan panna
siihen ehdotettua alkusaakaan ja puhua uudelleen nopeasta rauhan hanki-
misesta. Minä jo sanoin, ettei nyt ole aika toivottaa maailmalle,
että tarvitsemme rauhaa ja että yritämme siihen kaikin voimin. Riittää
kun viittaamme aikaisempiin päätöksiimme, joka ovat edelleen ohjeena
ja joiden mukaan kaikki puolueemme jäsenet ovat velvolliset toimimaan
niin pian kuin siinä on mahdollisuus. Pidän aivan mahdottomana alku-
osan päätöslauselmaan ottamista, koska siitä ei ole mitään hyötyä,
mutta sen sijaa paljon vahinkoa. Minäkään en ole tähän julkilausumaan
ollut täysin tyytyväinen, mutta on turha ruveta pikkuasioissa muutos-
hdotuksia tekemään. Nielisin sen sellaisenaan.